ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIR GORDON SLYNN ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1983 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Το άρθρο 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2727/75 του Συμβουλίου της 29ης Οκτωβρίου 1975 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/013, σ. 158) προβλέπει την επιβολή εισφοράς κατά την εισαγωγή αραβοσίτου και ορισμένων άλλων προϊόντων που καλύπτονται από την κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα των σιτηρών. Η εισφορά αυτή, που καθορίζεται από την Επιτροπή, έπρεπε να είναι ίση με την τιμή κατωφλίου, που καθορίζεται για την Κοινότητα βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού, μειωμένη κατά την τιμή cif. Η τιμή cif υπολογίζεται για το Ρόττερνταμ με βάση τις ευνοϊκότερες δυνατότητες αγοράς στην παγκόσμια αγορά, οι οποίες έχουν καθοριστεί για κάθε προϊόν βάσει των τιμών αυτής της αγοράς, προσαρμοσμένων αναλόγως των ενδεχομένων διαφορών ποιότητας που παρουσιάζει το προϊόν σε σύγκριση με τον ποιοτικό τύπο για τον οποίο έχει καθοριστεί η τιμή κατωφλίου. Οι λεπτομέρειες για τον καθορισμό των τιμών cif είχαν θεσπιστεί με τον κανονισμό 156/67 της Επιτροπής της 23ης Ιουνίου 1967 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/002, σ. 87), ο οποίος λογίζεται ότι θεσπίστηκε δυνάμει του κανονισμού 2727/75. Ο βασικός κανόνας ορίζει ότι, «για τον καθορισμό των τιμών cif ..., η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη όλες τις προσφορές που γίνονται στη διεθνή αγορά και των οποίων λαμβάνει γνώση μέσω των κρατών μελών ή με δικά της μέσα, καθώς και τις τρέχουσες τιμές που διαμορφώνονται στα σημαντικά χρηματιστήρια για το διεθνές εμπόριο. Η Επιτροπή καθορίζει τις τιμές cif, βάσει των ευνοϊκότερων πραγματικών δυνατοτήτων αγοράς, σύμφωνα με τις πληροφορίες που περιέρχονται εις γνώση της», με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων και προσαρμογών. Η Επιτροπή έχει την εξουσία να αποκλείει ορισμένες προσφορές, π.χ. αν πρόκειται για μικρές μη αντιπροσωπευτικές ποσότητες ή αν η τάση των τιμών γενικά ή τα διαθέσιμα στοιχεία επιτρέπουν στην Επιτροπή να κρίνει ότι η εν λόγω τιμή προσφοράς δεν είναι αντιπροσωπευτική της πραγματικής τάσεως της αγοράς.

Η Επιτροπή πρέπει λοιπόν να καθορίζει τις τιμές cif βάσει των στοιχείων που διαθέτει, αν και, κατά την αντίληψή μου, αυτό συνεπάγεται ότι η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζει επαρκή στοιχεία που της δίνουν τη δυνατότητα να εκτελέσει το έργο της όπως πρέπει. Με την επιφύλαξη αυτή, η Επιτροπή έχει κάποια διακριτική ευχέρεια ως προς τον καθορισμό της τιμής cif. Άπαξ και καθοριστεί η τιμή cif, ο καθορισμός της εισφοράς είναι μια απλή αριθμητική άσκηση.

Με επιστολή της 12ης Οκτωβρίου 1981, που όπως φαίνεται επακολούθησε προηγηθείσα τηλεφωνική συνομιλία, ο δικηγόρος της NV Travax Graanhadel επισήμανε στην Επιτροπή ότι οι πελάτες του είχαν διερωτηθεί επανειλημμένα, όταν τους ζητήθηκε να καταβάλουν εισφορά επί των σιτηρών, πώς συγκεκριμένα καθόριζε η Επιτροπή τις τιμές cif που αποτελούν τη βάση για τον καθορισμό της εισφοράς. Ειδικότερα είχαν διερωτηθεί πώς και με ποιες μεθόδους η Επιτροπή καθόρισε την τιμή cif σε 164

1 — Μετάφραση από τα αγγλικά.

δολάρια ΗΠΑ ($) για τις 28 Οκτωβρίου 1980 και σε 167 $ για τις τρεις επόμενες ημέρες. Αφού επέστησε την προσοχή της Επιτροπής στους παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά τον κανονισμό, ζήτησε: α) αν είχαν γίνει προσαρμογές βάσει των διατάξεων του κανονισμού, β) να του ανακοινώσουν τα ακριβή στοιχεία που είχαν ληφθεί υπόψη κατά τον καθορισμό των τιμών και γ) να δει τα σχετικά έγγραφα.

Αφού δεν έλαβε απάντηση, ο δικηγόρος της προσφεύγουσας απηύθυνε νέα επιστολή με το ίδιο περιεχόμενο στις 24 Νοεμβρίου 1981, επιφυλαχθείς του δικαιώματος να προσφύγει στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 175 της Συνθήκης, αν η Επιτροπή δεν ελάμβανε θέση εντός δύο μηνών.

Η από 14 Δεκεμβρίου 1981 απάντηση της Επιτροπής (υπογεγραμμένη από τον Williamson, τότε αναπληρωτή γενικό διευθυντή γεωργίας) διελάμβανε απλώς ότι για τον προσδιορισμό των τιμών ακολουθήθηκαν αυστηρά οι κανόνες.

Κατόπιν αυτού, η Tradax ζήτησε από το Δικαστήριο α) να αναγνωρίσει, βάσει του άρθρου 175 της Συνθήκης, ότι η Επιτροπή παρέλειψε να ενεργήσει, αφού κλήθηκε να λάβει θέση· β) να ακυρώσει, βάσει του άρθρου 173, το από 14 Δεκεμβρίου έγγραφο της Επιτροπής, το οποίο θα έπρεπε να θεωρηθεί ως απόφαση απευθυνόμενη στην Tradax, και γ) να δεχτεί, βάσει του άρθρου 215, ότι η Επιτροπή, αρνηθείσα να παράσχει τα στοιχεία και να εμφανίσει τα έγγραφα, διέπραξε μια παρατυπία που προκάλεσε ζημία στην Tradax που την αποτιμά σε 1 φιορίνι.

Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το καθένα από τα αιτήματα είναι απαράδεκτο ή αβάσιμο, αυτό καθεαυτό, και, εν πάση περιπτώσει, ισχυρίζεται ότι, αν το πρώτο αίτημα είναι απαράδεκτο, τότε πρέπει και τα λοιπά να απορριφθούν ως απαράδεκτα ως παρεπόμενα του πρώτου. Σε καμία περίπτωση δεν θα δεχόμουν τον τελευταίο ισχυρισμό. Νομίζω ότι η προσφεύγουσα έχει τη δυνατότητα να ζητεί τις τρεις μορφές ικανοποιήσεως εναλλακτικώς. Προφανώς δεν μπορεί να γίνει δεκτό και το πρώτο και το δεύτερο αίτημά της· αν όμως απορριφθεί το πρώτο με την αιτιολογία ότι η Επιτροπή έλαβε θέση, μπορεί να παραμείνει το ζήτημα μήπως η τυχόν σχετική απόφαση πάσχει από έλλειψη νομιμότητας. Δεν βλέπω να υπάρχει στην υπό κρίση διαφορά κανένας βάσιμος λόγος να μη συνδεθούν τα τρία αιτήματα εναλλακτικώς, με κύριο αίτημα το πρώτο και τα λοιπά επικουρικώς, σε περίπτωση απορρίψεως του πρώτου.

Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το αίτημα που στηρίζεται στο άρθρο 175 είναι απαράδεκτο, διότι η Επιτροπή δεν είχε υποχρέωση να κάνει αυτό που της ζητήθηκε· επικουρικώς, το έγγραφο του Williamson συνιστούσε λήψη θέσης, δεδομένου ότι διελάμβανε ότι οι κανόνες είχαν τηρηθεί και δεδομένου ότι δεν υπήρχε λόγος να παράσχει περαιτέρω στοιχεία, εφόσον ιδίως το έγγραφο του Williamson άφηνε τη δυνατότητα επανόδου για παροχή περισσότερων λεπτομερειών. Επιπλέον, υποστηρίζεται ότι η απάντηση αυτή ήταν παρόμοια με γνώμη ή με σύσταση και επομένως δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι υπόκειται στη διαδικασία του άρθρου 175. Επρόκειτο εν πάση περιπτώσει για αίτηση παροχής στοιχείων ή εκδόσεως αποφάσεως γενικής

εφαρμογής, που έπρεπε να απευθυνθεί στο Συμβούλιο και όχι αποφάσεως αφορώσας ειδικά την Tradax.

προτιμώ να θεωρήσω το ζήτημα το σχετικό με την ερμηνεία του εγγράφου ως αναγόμενο στην ουσία.

Το ουσιώδες ζήτημα που τίθεται στο καθένα από τα αιτήματα είναι το κατά πόσον υπήρχε νομική υποχρέωση παροχής των στοιχείων που ζητήθηκαν, ζήτημα το οποίο, κατά την άποψή μου, θάπρεπε να χαρακτηριστεί ως ζήτημα ουσίας παρά παραδεκτού. Δεν θα απέρριπτα, επομένως, το αίτημα βάσει του άρθρου 175 ως απαράδεκτο με μια πρώτη απόφαση περί υπάρξεως ή μη της υποχρεώσεως. Ούτε και θα δεχόμουν το επιχείρημα ότι το αίτημα αυτό είναι απαράδεκτο, διότι η απάντηση προσομοίαζε με γνώμη ή σύσταση. Κατά τη γνώμη μου δεν ήταν ούτε το ένα ούτε το άλλο και δεν βλέπω καμία δικαιολογία για τη δημιουργία άλλης μιας κατηγορίας πράξεων εξαιρουμένων της δυνατότητας προσβολής· κατηγορίας που να συνίσταται στις «πράξεις που εξομοιώνονται με συστάσεις ή γνώμες». Επιπλέον, αν και από την ανάπτυξη των αιτημάτων της Tradax προκύπτει ότι η εταιρεία ενδιαφέρεται για τη γενική πρακτική της Επιτροπής, νομίζω ότι πρέπει να γίνει δεκτό, παρά την έλλειψη σχετικών αποδείξεων, ότι η Tradax πραγματοποίησε όντως εισαγωγές κατά τις τέσσερις κρίσιμες μέρες, υποχρεώθηκε να καταβάλει την εισφορά και θεωρεί ότι πράγματι οι τιμές cif που καθόρισε η Επιτροπή, βάσει των οποίων καθορίστηκαν οι εισφορές, ήσαν πάρα πολύ χαμηλές. Θα απέρριπτα συνεπώς τα επιχείρημα ότι το αίτημα είναι απαράδεκτο λόγω της γενικής του φύσης.

Κατά τη γνώμη μου, το έγγραφο αυτό δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι αποσκοπούσε στη συνέχιση των συζητήσεων ή στην πρόκληση περαιτέρω αιτήσεων παροχής στοιχείων σχετικά με τις συγκεκριμένες ημέρες που αναφέρονται. Ούτε πρέπει να θεωρηθεί ως δήλωση αβρότητας για κάτι αναμενόμενο, ότι δηλαδή η Επιτροπή είχε ακολουθήσει τους κανόνες, που δεν περιέχει όμως απόφαση για το αν θα πρέπει ή όχι να δοθούν λεπτομέρειες και έγγραφα.

Το αν η Επιτροπή έλαβε θέση αποτελεί κατά κάποιο τρόπο ζήτημα που μπορεί να υπαχθεί είτε στην εξέταση του παραδεκτού είτε της ουσίας. Δεδομένου ότι αποτέλεσμα της μη λήψεως θέσεως μπορεί να είναι η έκδοση αποφάσεως κατά το άρθρο 175,

Κατά την άποψή μου, το έγγραφο πρέπει να ερμηνευτεί ως άρνηση παροχής των στοιχείων αυτών — θέση που συνάδει με τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι σ' εκείνο το στάδιο δεν είχε υποχρέωση να παράσχει τα στοιχεία. Υπό τις περιστάσεις αυτές, θεωρώ ότι η Επιτροπή έλαβε πράγματι θέση και δεν παρέλειψε να απευθύνει στην προσφεύγουσα απόφαση επί της αιτήσεώς τους. Κατά την άποψή μου, το αίτημα βάσει του άρθρου 175 πρέπει για το λόγο αυτό να απορριφθεί.

Όσον αφορά το άρθρο 173, υποστηρίζεται (πέραν της παρατηρήσεως που έγινε ήδη ως προς τη σχέση μεταξύ των αιτημάτων) ότι το αίτημα είναι απαράδεκτο, διότι δεν υφίσταται «απόφαση» κατά την έννοια του άρθρου αυτού· το έγγραφο δεν είχε δεσμευτικό χαρακτήρα, δεν αποσκοπούσε στην παραγωγή εννόμων αποτελεσμάτων, δεν καθόριζε τη θέση του οργάνου σαν αποτέλεσμα ολοκληρωμένης διαδικασίας και, εν πάση περιπτώσει, δεν ήταν υπογεγραμμένο από εξουσιοδοτημένο υπάλληλο.

Αν και δεν έχει τη μορφή τυπικής απόφασης, το επίδικο έγγραφο πρέπει κατά τη γνώμη μου να νοηθεί ως άρνηση παροχής των ζητηθέντων στοιχείων και ως σιωπηρή άρνηση αναγνωρίσεως του δικαιώματος της προσφεύγουσας να λάβει τα στοιχεία κατά το στάδιο εκείνο. Δέχομαι το επιχείρημα της Επιτροπής, ότι το γεγονός ότι αποδεικνύεται ότι η Επιτροπή ενήργησε κατά την έννοια του άρθρου 175 δεν σημαίνει ότι η ενέργειά της συνιστά απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 173. Παρ' όλ' αυτά και παρ' όλα τα επιχειρήματα της Επιτροπής σχετικά με τη διατύπωση του εγγράφου και με τα στοιχεία που υποστηρίζεται ότι πρέπει να αποδεικνύονται προκειμένου μια πράξη να συνιστά «απόφαση», το έγγραφο αυτό κατέστησε σαφή τη στάση της Επιτροπής, καθόρισε τη θέση της προσφεύγουσας έναντι της Επιτροπής και μπορούσε να προσβληθεί — αν μπορούσε — μόνο με προσφυγή. Κατά την άποψή μου, πρόκειται για απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 173. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν στήριξε επαρκώς τον ισχυρισμό της ότι επρόκειτο περί εγγράφου που ο Williamson δεν είχε εξουσιοδότηση να υπογράψει. Θα περίμενε κάποιος ότι η απάντηση στις επιστολές της προσφεύγουσας βρίσκεται ακριβώς μέσα στις αρμοδιότητές του για λογαριασμό της Επιτροπής. Από πλευράς μου, δεν θα απέρριπτα επομένως το αίτημα, βάσει του άρθρου 173, ως απαράδεκτο.

Όσον αφορά το αίτημα περί αποζημιώσεως, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι είναι απαράδεκτο βάσει ορισμένων αποφάσεων του Δικαστηρίου, κατά τις οποίες δεν χωρεί αγωγή αποζημιώσεως αν δεν συντρέχει παράβαση υπέρτερου κανόνα δικαίου ή τουλάχιστον σαφής και σοβαρή παρανομία εκ μέρους της Επιτροπής. Δεν νομίζω ότι οι αποφάσεις του Δικαστηρίου, που αφορούν ζητήματα οικονομικής πολιτικής, διέπουν κατ' ανάγκη και την υπό κρίση υπόθεση. Εν πάση περιπτώσει, σε μια υπόθεση όπως η υπό κρίση, προτιμώ να θεωρήσω το ζήτημα μάλλον ως ζήτημα ουσίας, παρά παραδεκτού. Δεν δέχομαι ότι, επειδή η ζημία που προκύπτει από την παράλειψη παροχής στοιχείων αποτιμάται στο συμβολικό ποσό του ενός φιορινιού, πρέπει κατ' ανάγκη να απορριφθεί ο ισχυρισμός από την αρχή. Αν ο μόνος τρόπος για να προσφύγει κάποιος στο Δικαστήριο είναι να ζητήσει συμβολική αποζημίωση, δικαιούται να το κάνει. Δεν θα απέρριπτα, επομένως, το αίτημα περί αποζημιώσεως ως εντελώς απαράδεκτο.

Το κύριο ζήτημα κατά το άρθρο 173 (αν υφίσταται απόφαση) και κατά το άρθρο 215 (είτε υφίσταται είτε όχι αξίωση από το άρθρο 173) είναι (όπως θα ήταν και κατά το άρθρο 175, αν το Δικαστήριο δεχόταν ότι δεν έχει ληφθεί θέση) κατά πόσο η Επιτροπή υπέχει δεσμευτική νομική υποχρέωση να παράσχει τα ζητηθέντα στοιχεία. Η άποψη της προσφεύγουσας είναι κατ' ουσίαν ότι η επιβολή της επίδικης εισφοράς είναι σύννομη, μόνο εφόσον γίνεται κατά τον τρόπο που ορίζουν οι κανονισμοί. Το πρόσωπο που υποχρεούται να καταβάλει την εισφορά δικαιούται να πείθεται ότι η Επιτροπή ενεργεί σύννομα· μπορεί να πεισθεί μόνον εφόσον γνωρίζει τα στοιχεία βάσει των οποίων καθορίστηκε η τιμή cif, εντεύθεν δε αυτομάτως και η εισφορά. Αποτελεί σπατάλη χρόνου και κατάχρηση της ένδικης διαδικασίας αν υποχρεωθεί να προσφύγει στο Δικαστήριο προσβάλλοντας μια εισφορά, όταν δεν γνωρίζει τα στοιχεία

που διέθετε η Επιτροπή, από τα οποία μπορεί να αποδειχτεί ότι δικαιολογημένα ενήργησε, έστω κι αν η καθορισθείσα τιμή cif φαινόταν εσφαλμένη βάσει των στοιχείων που διέθετε. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία ενόψει του γεγονότος ότι η απόφαση πρέπει να ληφθεί βάσει των στοιχείων που διαθέτει η Επιτροπή και όχι βάσει στοιχείων που μπορούν να αντληθούν από ορισμένη εξωτερική πηγή.

Η Επιτροπή αντιτείνει ότι οι εισφορές αυτές πρέπει να καθορίζονται ταχέως, συχνά και για πολλά προϊόντα που καλύπτονται από τις διάφορες οργανώσεις αγοράς. Θα προκαλούνταν διοικητικό χάος, αν όλα τα συστατικά στοιχεία, βάσει των οποίων γίνεται ο καθορισμός τιμής cif, έπρεπε να παρέχονται κατόπιν αιτήσεως σε οποιονδήποτε τα ζητούσε. Επιπλέον, μερικά από τα στοιχεία μπορεί να ζητηθούν για κερδοσκοπικούς σκοπούς και ενδέχεται να προκαλέσουν δυσχέρειες στο μέλλον, αν οι έμποροι εκτός Κοινότητας γίνουν λιγότερο πρόθυμοι να παρέχουν στοιχεία.

Η απόφαση της Επιτροπής περί καθορισμού τιμής cif, βάσει των κανονισμών υπό τους οριζόμενους όρους, πρέπει σαφώς να υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο ως προς τη νομιμότητά της, έστω και αν επιτρέπεται στην Επιτροπή ένα περιθώριο διακριτικής ευχέρειας ως προς τη συγκέντρωση, την αξιολόγηση και προσαρμογή των στοιχείων που της παρέχονται. Για τον έλεγχο αυτό, τα στοιχεία στα οποία βασίστηκε η Επιτροπή πρέπει να τίθενται στη διάθεση του ελέγχοντος δικαστηρίου. Η Επιτροπή κατέστησε σαφές ότι θα διέθετε τα στοιχεία, αν ετίθετο υπό αμφισβήτηση η νομιμότητα συγκεκριμένης εισφοράς ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου.

Απαιτείται τίποτε πλέον αυτού από την Επιτροπή; Δεν τίθεται ζήτημα υποχρέωσης της Επιτροπής να παράσχει τα στοιχεία αυτά σε οποιονδήποτε άλλον, πέραν του εισαγωγέα που υποχρεούται να καταβάλει την εισφορά, και το ζήτημα είναι αν δικαιούται να λάβει τα στοιχεία, έστω και χωρίς να ασκήσει προς τούτο προσφυγή. Δεν υπάρχει διάταξη στους ίδιους τους κανονισμούς, ορίζουσα ότι τα στοιχεία πρέπει να παρέχονται αν ζητηθούν, αλλά η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το δικαίωμα του εισαγωγέα να λάβει τα στοιχεία, που αφορούν τόσο τη γενική πρακτική όσο και συγκεκριμένες ημερομηνίες, απορρέει από ορισμένες υπέρτερες αρχές του κοινοτικού δικαίου. Η άρνηση παροχής τους ισοδυναμεί με παραβίαση της γενικής αρχής της χρηστής διοικήσεως, της νομιμότητας και της προστασίας των δικαιωμάτων, της ασφάλειας του δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Οι αρχές της ασφάλειας του δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν νομίζω ότι έχουν θέση σε υπόθεση όπως η υπό κρίση, όπου το μόνο δικαίωμα που προβάλλεται είναι το της πληροφόρησης και όχι, πχ., το δικαίωμα να μην αλλάζει ο νόμος — εκτός σε περίπτωση αδήριτης ανάγκης — έτσι, ώστε να επηρεάζει τις εμπορικές συναλλαγές που καταρτίστηκαν με την πεποίθηση ότι δεν θα άλλαζε, εν πάση περιπτώσει χωρίς μεταβατικά μέτρα, ή το δικαίωμα να διατυπώνονται σαφώς οι κανόνες δικαίου. Ούτε θεωρώ, όπως υποστηρίζεται, ότι υφίσταται κάποια γενικευμένη αρχή του δικαίου, κατά την οποία ό,τι επιβάλλει η χρηστή διοίκηση ισοδυναμεί κατ' ανάγκη με νο-

μικώς εκτελεστό κανόνα. Η τήρηση ενός αποτελεσματικού συστήματος αρχειοθετήσεως μπορεί να αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της χρηστής διοικήσεως, αλλά δεν συνιστά νομικώς εκτελεστό κανόνα. Κανόνες δικαίου και χρηστή διοίκηση ενδέχεται να επικαλύπτονται μερικώς (πχ. στην ανάγκη εξασφάλισης ευθύτητας και αναλογικότητας)· οι απαιτήσεις της τελευταίας μπορεί να αποτελούν παράγοντα διασαφηνίσεως των πρώτων. Οι δύο έννοιες δεν είναι οπωσδήποτε συνώνυμες. Πράγματι, όταν καμιά φορά τα δικαστήρια κρίνουν ότι πρέπει να γίνει κάποια ενέργεια, που επιβάλλεται από τη χρηστή διοίκηση, αυτό το κάνουν διότι δεν υπάρχει συγκεκριμένος κανόνας δικαίου, του οποίου την εφαρμογή μπορεί να αξιώσει ο διάδικος. Ούτε νομίζω ότι υπάρχει κάποια γενική ή απόλυτη αρχή του κοινοτικού δικαίου, όπως προβάλλεται, επιβάλλουσα στα όργανα της Κοινότητας να αποκαλύπτουν στοιχεία σε πρόσωπα που θίγονται από κοινοτικές πράξεις, ελλείψει ρητής διατάξεως και δίκης. Οι διατάξεις των νομοθεσιών των κρατών μελών που παρατέθηκαν, κατά τις οποίες επιβάλλεται η αποκάλυψη στοιχείων που κατέχει η διοίκηση, προς το συμφέρον της μεγαλύτερης δημοσιότητας στη λειτουργία της διοικήσεως, μπορούν να στηρίξουν ένα επιχείρημα υπέρ της λήψεως ειδικών ή γενικών μέτρων που θέτουν ορισμένους κανόνες. Δεν νομίζω, όμως, ότι στις διατάξεις αυτές μπορεί να βρει έρεισμα κάποια γενική αρχή «άγραφου δικαίου», την οποία μπορεί λυσιτελώς να επικαλεστεί η προσφεύγουσα στην υπό κρίση διαφορά. Εξάλλου, το γεγονός ότι το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει, στο πλαίσιο υποθέσεων περί ανταγωνισμού και περί υπαλλήλων, ότι, προτού ληφθεί απόφαση επηρεάζουσα ένα άτομο, αυτό έχει δικαίωμα να ακουστεί και να λάβει γνώση των αιτιάσεων που του αποδίδονται, δεν νομίζω ότι οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, μετά τον καθορισμό μιας εισφοράς για όλους τους εμπόρους (δεδομένου ότι δεν υποστηρίζεται ότι υφίσταται δικαίωμα πληροφόρησης πριν τον καθορισμό της εισφοράς), πρέπει να παρέχονται τα στοιχεία στους κατ' ιδίαν εμπόρους.

Το κύριο ζήτημα κατά την αντίληψή μου είναι αν από τις αρχές της νομιμότητας και της προστασίας των δικαιωμάτων απορρέει ότι πρέπει να παρέχονται τα στοιχεία, κατόπιν αιτήσεως, στον έμπορο, ούτως ώστε να πείθεται ότι η Επιτροπή τηρεί το νόμο κατά τον καθορισμό των τιμών.

Δεν θεωρώ ότι το γεγονός ότι τα στοιχεία πρέπει να συγκεντρώνονται και να αξιολογούνται ίσως καθημερινώς και κάτω από την πίεση του χρόνου αποτελεί απάντηση σε ένα αίτημα ότι τα στοιχεία πρέπει να παρασχεθούν αργότερα· ούτε η νύξη ότι τα στοιχεία αυτά μπορεί να χρησιμοποιηθούν για κερδοσκοπικούς σκοπούς έχει ιδιαίτερο βάρος, αν έχει παρέλθει αρκετό χρονικό διάστημα μεταξύ του χρόνου συνάψεως των σχετικών συμβάσεων ή προσφορών και του χρόνου παροχής των στοιχείων. Εξάλλου, μολονότι όχι σπάνια τα διοικητικά όργανα αντιτίθενται σε αιτήματα περί φιλελευθεροποιήσεως των αποφάσεων των δικαστηρίων στον τομέα αυτόν, κραυγάζοντας ότι «θα ανοίξουν οι υδροφράκτες», φόβος που συχνά αποδεικνύεται αδικαιολόγητος, δεν υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες ότι η τυχόν υποχρέωση της Επιτροπής να αποκαλύπτει όλες τις λεπτομέρειες των στοιχείων που διαθέτει για όλα τα οικεία προϊόντα, κατά οποιαδήποτε ημέρα ή ημέρες, σε οποιονδήποτε εισαγωγέα οφείλοντα εισφορά, θα προκαλούσε διοικητικές δυσχέρειες.

Δεν θα δεχόμουν να υπερισχύσει η εν λόγω δυσχέρεια, αν δεν υπήρχαν άλλοι ικανοποιητικοί τρόποι προστασίας του δικαιώ-

ματος του πολίτη να προσβάλει την ισχύ των γενομένων. Υποστηρίζεται ότι μπορεί να είναι δυσχερές για τον έμπορο να προσβάλει την ισχύ: α) διότι δεν νομιμοποιείται να ασκήσει προσφυγή κατά το άρθρο 173 προσβάλλοντας το κύρος αποφάσεως περί καθορισμού της εισφοράς και β) διότι, μη γνωρίζοντας τι στοιχεία είχε η Επιτροπή, δεν μπορεί να υποστηρίξει επαρκώς την ακυρότητα μιας αποφάσεως. Εφόσον η Επιτροπή δεν θα είναι οπωσδήποτε διάδικος σε δίκη ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, αυτός μπορεί να μη δυνηθεί να πετύχει την έκδοση αποφάσεως περί παροχής των στοιχείων.

Έστω και αν υποτεθεί, χωρίς κατ' ανάγκη να γίνει δεκτό, ότι η πρώτη αντίρρηση που προβάλλεται είναι ορθή, νομίζω ότι, αν ενώπιον εθνικού δικαστηρίου εγείρεται από κάποιον που ενάγεται για να καταβάλει εισφορά ή από κάποιον που προσβάλλει το δικαίωμα του οργανισμού παρεμβάσεως να απαιτήσει την εισφορά ζήτημα για το νομικό κύρος του καθορισθέντος συντελεστή, η Επιτροπή έχει υποχρέωση, δεδομένου ότι το επίδικο ζήτημα είναι κοινοτικού δικαίου, να προσκομίσει στο Δικαστήριο και να θέσει στη διάθεση του αντιδίκου τα στοιχεία που είναι αναγκαία ή σχετικά για να κριθεί το ζήτημα. Μπορεί να συντρέχουν ειδικοί λόγοι απορρήτου σε ορισμένες περιπτώσεις, αλλά, κι αν συντρέχουν, θεωρώ ορθό ότι αυτό που η Επιτροπή είναι διατεθειμένη να κάνει στην πράξη, δηλαδή να γνωστοποιεί τα στοιχεία, θα έπρεπε να αναγνωριστεί ως κανόνας δικαίου.

Θεωρητικά, σημαίνει ότι ένας έμπορος μπορεί να αναγκαστεί να προσφύγει δικαστικώς προτού απαιτήσει τη γνωστοποίηση εγγράφων, τα οποία, αν διέθετε από την αρχή, θα αποδείκνυαν ότι οι ισχυρισμοί του ήσαν αβάσιμοι. Αυτό είναι μεν λυπηρό, αλλά λιγότερο οχληρό από την παροχή δικαιώματος απεριόριστης πρόσβασης. Η θεραπεία βρίσκεται στα χέρια της Επιτροπής. Νομίζω ότι στην περίπτωση όπου έμπορος, αμφισβητεί το κύρος συγκεκριμένης εισφοράς ή τιμής cif με επαρκείς λόγους ή στοιχεία που απαιτούν απάντηση, η Επιτροπή οφείλει, για λόγους χρηστής διοικητικής πρακτικής και όχι βάσει νομικής υποχρεώσεως, να του παράσχει τα στοιχεία στα οποία στήριξε την εκτίμησή της. Η Επιτροπή φαίνεται ότι είναι πρόθυμη να το πράξει αν, κατόπιν ελέγχου, διαπιστώσει ότι έσφαλε. Κατά την άποψή μου πρέπει να το πράξει ακόμα και αν διαπιστώσει ότι η εκτίμηση έγινε ορθά. Είναι εν πάση περιπτώσει δυσχερές για τον έμπορο να αποδείξει νομικό σφάλμα σ' ένα τέτοιο τομέα και η γνώση ότι το σύστημα λειτουργεί σωστά μπορεί να παράσχει την ίδια ακριβώς ικανοποίηση με τη γνώση ότι οι υποψίες του ήσαν βάσιμες. Αν ο έμπορος δεν λάβει επαρκή στοιχεία ή ικανοποιητική απάντηση, τότε τα δικαιώματά του προστατεύονται κατά την άποψή μου, με την προσκόμιση των στοιχείων κατά τη διάρκεια της δίκης, στο πλαίσιο της οποίας προσβάλλεται το κύρος της εισφοράς.

Δεν αποκλείεται, βάσει ορισμένων περιστατικών, να ανακύψει υποχρέωση παροχής στοιχείων, παρόμοιων με τα υπό κρίση, σε στάδιο που προηγείται της δίκης, αν, πχ., ανέκυπτε περίπτωση κατά την οποία τα στοιχεία που απαιτούν επεξηγήσεις είναι τόσο ισχυρά, ώστε να υποχρεούται η Επιτροπή να παράσχει τα στοιχεία βάσει των οποίων αποφάσισε. Δεν είναι όμως ευχερές

να καταρτιστεί γενικός κανόνας χωρίς το ενδεχόμενο μεγαλύτερων δυσχερειών από τις υφιστάμενες, αν η νομική υποχρέωση σε μια συνήθη περίπτωση ανακύπτει μόνο μετά την έναρξη της δίκης, επιφυλασσόμενης πάντα της δυνατότητας που έχει η Επιτροπή να αποφεύγει τη δίκη παρέχοντας τα σχετικά στοιχεία στις περιπτώσεις που ενδείκνυται.

Εν πάση περιπτώσει, στην υπό κρίση διαφορά δεν θεωρώ ότι η Επιτροπή παρέβη κάποια νομική υποχρέωση. Πρώτον, τα ανακύψαντα ζητήματα ήταν γενικής φύσεως, σχετικά με τις μεθόδους καθορισμού της τιμής. Θεωρώ ότι θα ήταν καλύτερο να εξετίθετο μια πληρέστερη εξήγηση της προβλεπόμενης πρακτικής, έστω κι αν δεν παρέχονταν συγκεκριμένα στοιχεία και αριθμοί. Δεύτερον, τα αναφερθέντα ζητήματα αφορούσαν τέσσερις συγκεκριμένες ημερομηνίες. Στις δύο επιστολές δεν υπήρχε καμία ένδειξη ότι ανέκυψε ζήτημα κύρους βάσει κάποιων περιστατικών ή επειχειρημάτων που προβλήθηκαν.

Συνεπώς, κατά την άποψή μου, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε τους ισχυρισμούς της βάσει των άρθρων 173, 175 ή 215 της Συνθήκης. Η προσφυγή πρέπει, κατά την άποψή μου, να απορριφθεί και η προσφεύγουσα να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής.